

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Р. №. 3/79.

МАКЕДОНИЯ.

Що става

ВЪ МАКЕДОНИЯ СЪ БЪЛГАРИТЪ

КАКВО ТРЪБА ДА СЕ ПРАВИ.

ОТЪ

С. С. ХАРИЗАНОВЪ.

СОФИЯ.

ПЕЧАТИЦА НА «БЪЛГАРСКИ ГЛАСЪ.»

1880.

РУНОДЪИАМ

книга 37

отъ Григоръ до Рунодиамъ

515

ПРАВИТЕЛСТВО СЪЮЗА

Забелѣжка. Въ тѣзи книжка влизатъ и ония ми дѣлъ писма,
отъ Серезъ и Прилѣпъ, които се обнародваха въ в. «Незави-
симѣсть.»

МАКЕДОНИЯ.

Що става въ Македония съ Българитѣ и
какво трѣба да се прави.

Върху Българитѣ въ Македония Гръците възвождатъ множество обвинения, отъ които нѣкой сѫ дѣйствително несправедливи а другитѣ сѫ такива, задъ които се крие тѣхната мегали идея. Главното оплакване на Българитѣ въ Македония че всичко българско се притеснява и преслѣдва отъ Гръците, е всецѣла истина. Поведението на гръцката интелигенция (?) въ Македония, на гръцкото духовенство въ Фенеръ, на дипломатитѣ и паликаретата въ Еледа, както и опова на гръцкитѣ банкиер въ Европа е настроено и нагласено така, щото да неоставятъ Българитѣ по никой начинъ да проявяватъ щогодѣ своите си национални стремления. Едно истегванье или едно прозяванье на Българина се счита отъ Гръците за сериозно политическо движение и агитиране. До гдѣто гръцкитѣ школи си оставатъ съвършенно самостоятелни, то школитѣ въ българските градища и села се затварятъ или присвояватъ отъ гръцките силогоси и на общинитѣ се налагатъ гръцки учители; общинитѣ сѫ принудени волею и неволею да приематъ гръцките учители и учителки и да почеватъ да учатъ дѣцата си на алфа вита вмѣсто а, б. Българските училища въ Серезъ, Мелникъ, Броди, Неврокопъ, Петрич, Демиръ-Хисаръ, Калиманци, Баракли-Джумая, Христосъ и пр. и пр., сѫ преобърнати въ гръцки училища; въ тѣхъ вече не се чуе българския чзикъ освѣнъ турски и гръцки. Отъ тия два язика първиятъ е нужденъ за населе-

нието, понеже е официаленъ — а втория служи само за жинца на елинизмътъ, чрезъ която жица се прокарва токътъ на фантастическиятъ елино-наликарски бѫдущи мегали идеи. Ако нейдъ Българитъ поискатъ да си поддържатъ български учители, за тѣхъ ще се представятъ хиляди затруднения. По нѣкаде населението трѣба да се подчини на нѣкой чорбаджия — гръцко макере и да преклони глава на неговите антинародни многоглаголания спечелени съ единъ филджанъ кафе отъ гръцкия владика, или пакъ учителътъ, когото населението е избрало и условило, се обвинява въ комитаджилъкъ и се отстранява отъ селото като се дава подъ сѫдъ, както и стана съ учителитъ въ Броди, Демиръ-Хисаръ и Петричъ. Елинската мегали идея насырдчава нейните синове да жъртвуватъ всичко за постиганието цѣлъта си и нейните патриоти, като захватнемъ отъ министра до ботушара, съ своите си щедри помощи успѣватъ да сформироватъ пропагандисти по разни клонове. Серскиятъ силогосътъ който се располога съ единъ капиталъ отъ 2—3 милиона гроша, съберени въ Германия (чрезъ Марули), напослѣдъкъ е распратилъ едно окръжно по всичките паланки и по-главни села въ Серската Губерния, като поканува общините която отъ тѣхъ се нуждае за учител и учителка, да заяви за да имъ се испращатъ безплатно. Като получилъ отговоръ отъ Баракли-Джумая, Броди, Демиръ-Хисаръ, Неврокопъ и Влахи че тѣ желаятъ да иматъ български учители, за да учатъ дѣцата си на български, то силогосътъ се обѣща да удовлетвори и това имъ желание съ обязанностъ само — българский язикъ да биде второстъпененъ. Навѣрно така постъпватъ силогосите и етериите въ Солунъ и Битоля. Гръцките владици безпрепятствено ходятъ по епархийтъ си, крестосватъ по всичките села и чрезъ своите си ръжени Гръци послушници нарисатъ на Българитъ най-нетърпимите мъки и досаждения, като ежевременно распространяватъ и пла-новетъ на моралийските политици К. и Т. ржководящи се, може би, по изработени по това инструкций. Гръцката солидарность много способствува на идеите имъ и тѣхните срѣдства нелипсуватъ за преодоляване на спънките, които могатъ имъ се испрѣчи въ дѣйствията. Тѣ се вече увѣриха че интриганството ако не е придружено съ вещественни материали, неможе да се постигне ожидаемия резултатъ.

За зла честь че такова едно разбирание на своите национални обязанности и такава солидарность не се срѣща у настъ

Българитѣ не само въ Македония, гдѣто е въплющата нужда, нѣ и въ Княжеството, гдѣто като свободенъ народътъ, като по-състоятеленъ и по-развѣтъ трѣбаше да стои много по-високо въ такива случаи. Ако и да има въ Македония нѣкой отдални български училища, ако и да се полагатъ всевъзможни усилия за поддръжанието на тия училища то тѣ не сѫ обезпечени, не се поддръжатъ отъ общества, дружества или банкири, нито сѫ пакъ поставени колко годѣ въ положение щото да запазятъ дѣцата и родителите имъ отъ пополнование да пращатъ дѣцата си въ гръцките училища на мѣстото. Както се каза, българските училища нематъ сигуренъ доходъ да плащатъ на учителите си слободно нето пакъ периодически пожертвувания, чрезъ които да се купуватъ разни ученически потреби и да се спомага на бѣдни ученици, когато всичко това е въ изобилие въ гръцките училища. Гръците щомъ забелѣжатъ нѣкой ученикъ отъ българското училище че е способенъ и че се хранятъ въ него надежди, тоя си часъ повикнуватъ татко му и чрезъ разни убѣждения и заплашвания прибиратъ ученика и го испращатъ на вѣспитане въ нѣкоя мѣстна гръцка гимназия или въ Европа — както и стана съ синътъ на Константина Папукчиата въ Серезъ.

Положението на Българитѣ въ Македония отъ денъ на денъ става по трудно и нетърпимо въ слѣдствие на послѣдните мѣрки, които турското правителство налага по побуждения. Гръците като се съмнѣватъ да не би българския гласъ да вземе перевѣсъ въ европейските съвѣщания, да не би на тѣхните подли маазаре да се открие калпазанъцата и да се подкопае замисълътъ имъ, наасъковатъ турското правителство да туря подъ запоръ движимите и недвижими имоти на братия и родове на ония, които по настоящемъ живѣятъ въ Княжеството, каквото на пр. е Х. Димко отъ Броди. Турцитѣ и тѣ сѫ изгубили вече онази малка справедливостъ която сѫществуваше у тѣхъ а именно: що е виноватъ синътъ да тегли за татка си или братъ за брата. Турските началства съ това правятъ голѣма несправедливостъ на населението, защото мнозина отъ тѣхъ се принуждаватъ волею и неволю да оставятъ милитѣ си семейства въ плачевно положение а тѣ да се скитатъ по горите и да се излагатъ всекидневно на немислими опасности като иматъ за принципъ: единъ день господарь а не година робъ. Ако турското правителство прави това съ цѣль да удовлѣтвори гръцките страсти и да не даде време

и обстоятелство на Българина да помисли за своето си национално съществование — то съ това приготвя една голѣма пропасть на само себе си, като дава случай на мнозина да кръстосват гори и долини и да ги тревожатъ постоянно. Съ тая си мѣрка турското правителство показва своята си некадърност да управлява само себе си, некадърността си и късоглѣдството си, и прави да неможе никога Българина да си седне и да се залови мирно за своите си Яолски работи. Това турско поведение като проистича отъ гръцки софизми — време е вече да се съзнае, да се завърне еднаждъ за всяко отъ заблуждението си и да тури край на българскиятъ преслѣдовани, като глѣда съ собствените си очи че гръцки андарти кръстосватъ земята му а не български комити, както имъ казватъ Гръцитѣ. Най-вѣрно доказателѣ на това ни служи писмoto на андартина капитанина А^{*)}), поместено въ 222 брой на в. Марица. Турскиятъ хвалби и обричания за реформи въ Македония, щеха да бѫдатъ на място само тогава, когато управлението въ Македония покажеше справедливостъ, дадеше правото на населението и имаше по-малко наклонностъ да отнима всичко отъ большинството и да го дава на меньшинството — Гръцитѣ. Въ страна, гдѣто се непочитатъ интересите на населението, е, безъ съмѣнѣние, знакъ на раскапяване и опустелостъ, нѣ тѣзи признания въ Европ. Турция непомалко ще повлияйтъ и на онази народностъ, въ полза на която се употребляватъ.

Колкото повече се редактиратъ нотите въ Цариградъ и се обѣщаватъ предъ Европа скорошното въвеждане на прѣобразованията въ Македония, толкова по-несносно бива положението на македонския Българинъ. Цариградските паши и софти ядосани на Европа че немогжтъ да я измамятъ съ изобилните си, евтини и неумѣстни ноти, уталожяватъ яростъта си съ подвластниятъ бѣденъ и полу живъ Българинъ. По-богатиятъ Българинъ е ятакъ на комитетите, българскиятъ учители сѫ комити, българскиятъ бѣдни священици сѫ комитска подpora и пр. Всичко това адосания Тур-

^{*)} Това писмо гласи така:

Първенци и старей въ село Гивато!

„Щомъ приемете настоящето ми тутакси да испѣдите българскиятъ си учителъ; въ противенъ случай да бегате отъ тамъ и да отидете въ България, ако ли не ще дойда и не ще остава живо куке. Внимайте добре, защо не ви се арестуватъ гръцките!

Аданасиосъ Катаракийъ.
Наумъ Коракасъ.

чинъ върши по побуждения и заедно съ ония на които лежи длъжността да пазят словестното си стадо отъ хищните звърове. Съ името комита тъ (владиците) сполучватъ да убедятъ късоглъдите дели — Неджиповци и да пръмхнатъ българския учител; съ сърдствата които иматъ Гръците на расположението си сполучватъ да прельстятъ лъстивиятъ и лакомъ за пари Турчинъ, за да испроводятъ въ заточение нѣкоя по-човествителна българска личность и за мировий сѫдия въ нѣкое българско село да се испроводи нѣкой гръкъ, кафедрия на гръцкия владика, на когото се плаща отъ особенъ данъкъ наложенъ на населението, само и само да спиронствува и пропагандира. За доказателство че всичко това се върши по инициативата на гръцките владаци и дидаскали — ни служатъ слѣдните фактове: български моми се турчатъ насилствено, български моми служатъ водомразеща турчинъ съ преварена ракия, както става въ Цапарево. — Българина се убива, българина се жеже по голо тѣло съ нажежени лопати и перустии за пари, както стана съ Солунъ Юговъ отъ Влахи, българските кѫщи и дюкяне се обиратъ, българина е комита, съ българе сѫ препълнени хансантѣ, българските священници и учители се подозрѣватъ и гонятъ, българите се биятъ и весятъ за данъкъ, на българите се продаватъ бакъра, воловетѣ и овците за имадиета (помощи), а гръка си спокойно живѣе и сполучливо интригува.

Самий печалний периодъ за македонския българинъ е насталъ отъ 1877 год. навамо. Избѣгналите изъ България турци и черкези се утвърдиха въ тъзи страна, като проникнаха по всичките градове, паланки, села даже и по чифлицитѣ, гдѣто върлуватъ по най свирѣпъ начинъ; гръцкия елементъ и той взе върхъ въ черквитѣ и училищата, а българския народенъ характеръ изъ нарodenъ се преобръща току-рѣчи въ съвършено противоположенъ, като глѣдатъ че отъ всичките други народи — освѣнъ Руси и Българи — пътешественниците се расхождатъ безпрепятствено по Турция. Много български семейства притеснявани отъ гръци, турци и черкези — се изселиха въ Княжеството и Источна Румелия а нѣкои отъ тѣхъ взеха страната на гръците, като глѣдатъ тѣхния спокоенъ животъ и тѣхното влияние предъ правителството. Гръците въ Македония сѫ като привилегирована класа предъ турското правителство, а българите сѫ унизени и всячески притѣснени; они сѫ притѣснени даже и въ дрѣхитѣ; българите нѣматъ

правятъ и преправятъ своите си разорени презъ последните събития — черкви, нему е недозволено да обѣси желѣзно кѣпalo на черквата за да свикува религиозните и набожни българе на богослужение, когато по гръцките черкви и камбани биятъ. Освѣнъ по земелни данъци, който е наложенъ исклучително на българите, (понеже бѣха гръци и турци емлякчий); освѣнъ харача който всѣки мъжки полъ — безъ искключение слѣпи и хроми — който е достигналъ 12-та година, е длъженъ да плаща ежегодно отъ 40 — 60 гроша; освѣнъ десетината отъ всичките земни произведения (даже и отъ листниците за овцетъ) която се взема отъ интизапочията по 3 на 10-тѣхъ и даждията на говедата, пчелитѣ, свинетѣ и гюмруцитѣ на виното и ракията — освѣнъ всички тия, казвамъ, на българина тегнеятъ още и други много по-тежки данъци; Българинътъ, като работникъ, е принуденъ да храни турските бѣжанци, нему е наложено да имъ прави кѫщи, българинътъ е задълженъ да спомага на изгорѣлите презъ възстанието въ 1878 год. турски села, българинътъ трѣбва да храни турските салми и черкезските и арнаутски умиротороворители (?!), българинътъ трѣбва да храни и да пази гръцките андарти, българинътъ се принуждава, чрезъ климански емирнамета, да плаща петъ-шестъ годишна владичница на владиката и пакъ нему насиломъ се налагатъ **имдадиета** за отолѣтата войска. Освѣнъ тия най страшни дни преживѣватъ българските градове и села презъ които замине нѣкой турски голь и отъ двѣ години платка невиждалъ — региментъ или булюкъ а, най жалостно е за селата които сѫ расположени по край планините, понеже сѫ изложени на турските редовни войски, на салми и на гръцки бунтовнически банди. Слѣдъ гореказанното нека не бѫде удивително на читателя че при такива обстоятелства характеритѣ на турците и гръците сѫ станали заносчиви и горделиви, а българите сѫ станали страшливи и покорни на всѣкого въ всичко.

Отъ казаното до тука ясно се види защо гръцките владици сѫ станали полу богове и защо българинътъ не смѣе да издигне гласть си противъ тѣхъ. Това вече сѫ забелѣжли и последните Английски патешественници по Македония.

И така, българския народъ въ Македония лишенъ отъ всѣ-
каквъ политически и черковенъ животъ, до такъвъ степенъ е про-
падналъ неговия народенъ характеръ, щото трѣбва изново поддържи-
ти притицание на помощъ. Даже и почитаемитѣ Европейски

*Здесь въ Македонии: е още не
гено, засудено съмътъ бол-
гар и спасихъ членъ.*

изследователи, които се исправаждат нарочно отъ правителствата си за да узнаят положително организацията и взаимните отношения на народностите въ Македония — много пъти дохождат до крайно очудвание като гледат че българския национален характер изъ денъ въ денъ се променява а малочислените гръци постепенно приемат по големъ перевърсъ. Изследователя се очудва още повече като гледа чистия българинъ, по наружность и домашенъ битъ, да се счита за гръкъ или гагаузинъ. Българският народъ значителен по числеността си и нищожен по образоването си и капиталитъ си, безъ предводители и централност влечи съществуванието си подъ физическо угнетение отъ турцитъ и духовно отъ гръцитъ; българският народъ, за искключение на избегналите лица въ Княжеството, е заборавилъ своите Александровци, Крумовци и Асеновци; той не смѣе да помисли даже кога е билъ подъ властта на своите народни царе и патриарси и кога е онъ велъ слободенъ политически и културенъ животъ. Българинътъ се бои да вземе на ръцѣ народната си история или нѣкой народенъ вѣстникъ за да прочете и да види числеността си, могуществото на праотците си и националното значение на ослободените му братия българе. Елинското значение въ Македония въ посъдно време е станало до толкова силно щото, които не знаятъ да четатъ или по крайнѣй мѣрѣ да говорятъ по гръцки, то они се считатъ за варвари и селяни; градскиятъ псевдо-Гръци ги наричатъ хондрокефали (дебелоглави), ксило анелекета (дърво недодълано) и съ други много презиртелни порицания.

Както турцитъ сѫ изобрѣтатели на данъците така сѫщо и фанариотските владици сѫ изобрѣтателни, като се конкуриратъ съ първите. Самите владици или тѣхните икономи често обиждатъ епархията и грабятъ селянетъ като кърджалии и бацибозуци; тѣхните данъци сѫ: воития, амбатикіонъ, паррисия, психо-меридионъ, агиазма и много други налози. Ако нейде на иконома или на владиката не се опекатъ агнета или кокошки, ако не имъ се расточи баница или приготви баклава то слѣдъ нѣкой денъ домовладиката се повикува отъ каймакамина и се затваря като непокоренъ на властта. — За да сполучатъ гръците владици да зачеркнатъ българетъ изъ списъка на народностите въ Македония дѣйствуващъ не само косвено, за да се въведе гръцкиятъ язикъ въ черквитъ и училищата, нѣ и прямо преслѣдоватъ всичко българско — както гласи доиската изъ Броди помѣстена въ 42

брой на в. Зорница. Българските книги се преследоват като ахриста прагмата, нъ нека кажемъ че колкото и да се трудятъ гръците нещо могътъ да успѣятъ понеже книжарниците на Дановъ и Манчевъ оставиха въ Македония нѣколко книги които малко-много, пробуждатъ стария народенъ духъ у человѣка и теглятъ го къмъ събуждане изъ дълбоката летаргия.

Въ до тука казаното най изучихме обстоятелствено страданието на които сѫ изложени Македонците, а отъ сега ще да видимъ като какви мѣрки трѣба да се взематъ отъ страна на освободенитѣ българе противъ тия страдания на единокръвните имъ братия. Това се йзисква като наложително отъ тѣхъ. Не съмъ въ намѣрение да влизамъ тукъ въ различни подробни расправления и предположения а само, до колкото ме допускатъ силите, ще кажа най-добрите спосobi, чрезъ които може да се спомогне на беззащитния българинъ и да напомня за великото дѣло което лѣжи на шийтѣ на освободенитѣ българе и какво трѣба да се прави въ тоя моментъ.

За да рѣшимъ въпроса трѣба ли да се признаватъ македонците за единокръвни братия на освободенитѣ българе и трѣба ли да съчувствуватъ къмъ тѣхните разновидни страдания. — освободенитѣ българе длѣжни сѫ да се рѣководятъ по примѣра на освободителите руси които оставиха спокойствие, семейства и търговия, които пренебрѣгнаха гюлетата, куршумите, студовете, имота и живота и дойдоха да освободятъ отъ насилие, робство и мъки, събратията си на Балканския полуостровъ, безъ да искатъ възмездия, награди или друго подобно. Ако не достига съ това да се дойде до заключение, като какво положение трѣба да държи освободенитѣ българинъ спрямо македонците, то азъ намирамъ за доста важенъ аргументъ гръцката солидарностъ, която се описа още въ начало, която солидарностъ трѣба да ни служи за примѣръ и тѣхните идеали да ни служатъ за рѣководство и да дѣйствува съгласно съ народните ни стремления.

Слѣдъ казаното най напрѣдъ иде въпроса: по какъвъ начинъ могътъ свободните българе да помогнатъ на македонците за да могътъ послѣдните да се защищаватъ отъ преслѣдованието, затваряния, налагания тѣжки данъци и тѣмъ подобни дѣла?

Ето какъ. Въ всичките господства, по всичките по главни градове въ всѣко едно господарство днесъ глѣдаме да се разявятъ разноцвѣтни флагове на разни агенти, които сѫ испроводени да

застжпять нѣколько фамилии, принадлежащи къмъ правителството на агентина. По такъвъ начинъ живущите въ много отдалечени мѣста отъ своето национално правительство, гдѣто окрежающитѣ ги злѣ сж настроени както къмъ правительството имъ тѣй ежъ и къмъ сами тѣхъ, то тѣ пакъ се считатъ обикновено щастливи като глѣдатъ съ собственитѣ си очи че самото имъ правительство се застжива за тѣхъ. Агентинътъ съ всичкитѣ си сили се застжива за интереситѣ на семействата, които той покровителствува, и рѣдко се случва да се изгубатъ нѣкой интереси на покровителствуемитѣ. Всѣдствие на това и покровителствуемитѣ блаженствуватъ и всегда хранятъ благи надежди къмъ покровителя. Въ съображеніе на това не може ли и Българското Княжество, макаръ и васално, да се опита и да положи и то въ дѣйствие общеприеститѣ международни правдини та и то (Княжеството) да опредѣли 4—5 такива агенти за въ Македония, и то въ ония градове гдѣто нѣма руски агенти, които да се застжпять за правдинитѣ на тамошния изложенъ на всѣкакви преслѣдованія и опасности — българинъ! Както турското правительство претендира да има въ всичкитѣ по-главни градове въ Княжеството свои повѣренници за да бдятъ надъ турските интереси, които ужъ се пренебрѣгватъ, то нещѣ бдѣ безумѣстно ако и българското правительство поискаше такова нѣщо за въ Македония и, каквите правдини ще да иматъ еднитѣ сѫщитѣ правдини да иматъ и другитѣ т. е. да се **трампятъ**. Ако имаше български агенти въ Македония не щеха да гилятъ безъ никакви слѣдствия съ стотини невинни българе въ затворитѣ, нито щеха да гиантъ хора безъ слѣдствия както ни донася в. Зорница. Иванъ шикерджията отъ Мелникъ, едно момче отъ с. Хърово и друго едно отъ с. Кромидово, черкезската салма ги закарала ужъ за Серезъ и къдѣ Маркова скала ги съсѣкли и никому нищо; черкезитѣ и сега си ходятъ по селата въ Мелнич. окр. непопитани за момчетата. Въ с. Калиманци влѣзли грѣцки андарти въ кѫщата на Хаджи Илия и слѣдъ като го обрали, съсекли го предъ кѫщнитѣ врата на нѣколько парчета въ присѫтствието на жена му и дѣцата му, и пр. и прочее, нѣ ако имаше агентинъ въ Серезъ щеше ли това да става така?

Като добро доказателство за облагата на населението въ едно чуждо господарство отъ подобни агенти, ни служатъ и грѣцкитѣ въ Македония, които сж распрѣснати по всичкитѣ градове и паланки и които силно се застжпватъ за грѣцкий елементъ. За спо-

луката на българското правителство въ това отношение — за агенти въ Македония — можтъ да му послужатъ спогожденията между турското и сръбкото правителства по тоя въпросъ. Българинътъ въ Македония като ще глѣда че задъ него стои човекъ, който е готовъ да го подкрепи въ случаи на поползвование — бива дързостенъ; той тогава ще смѣе да поискъ разяснение отъ правителството върху обвиненията които се свеждатъ отгорѣ му; той тогава ще смѣе да се оправдава и да защищава народността си, отъ която грызти се толкова боятъ и всячески се стараятъ да я подкопатъ; българинътъ осланяющий се на защитничеството отъ агентина, горделиво ще произноси името си и, усърдно ще се залови за уреждането на своето народно училище, чрезъ което ще може да достигне високото си значение; българинътъ ще бѫде въ състояние да противостои на налаганьето тѣжките данъци; ще може слободно да направи прощание до надлѣжното мѣсто и да се оплаче отъ нѣкой чиновникъ; ще може слободно да се потъжи на нѣкой европейски пратеникъ; съ една рѣчъ, българинътъ ще бѫде слободенъ и откровенъ всѣкога и въ всичко. Тогава българинътъ нѣма да се бои отъ сѣнката см, нѣма да плюе въ пазухата си и да казва че овцата е коза а козата овца; тогава нѣма да бѫде принуденъ да одобрява всичките постѣжки на кадий, мюхтий, юзбаший, соварий, поляци, владици и на тѣхните подлизурки; тогава нѣма да се затварятъ българските училища, нѣма да се гонятъ българските учители, както е сега пълно Канли-куле въ Солунъ, нѣма да се обвинятъ заможните българе въ „комитаджилъкъ“, и, — убийствата върху българина ще по престанатъ. Нѣ на това може нѣкой да възрази: невѣзмозно е да се опредѣлятъ български агенти въ Македония до гдѣто Княжеството е васално, или пакъ ако се прокаратъ горните предположения въ дѣйствие то каква полза можтъ да принесатъ агентите на тамошното население? — Ако българското правителство, като васално, дѣйствително нещо може да прокара въ дѣйствие горното предположение, то нека се обрне съ горѣща просъба къмъ руското правителство и нека помоли най-покорно всемилостивѣшия ни Освободител Императора **Александра**, който толкова горѣщо ни обича, Онь да испроводи свои агенти въ градовете: Велесъ, Охрида, Прилепъ и Серезъ които да застѫпятъ българетъ, — нѣ нѣкой може да каже: какво е спомогнѣль руския агентинъ въ Солунъ когато тамошните тюрми сѫ препълнени съ невинни българе? Отговора е ясенъ: Всѣки арес-

тантинъ билъ онъ отъ Велесъ, Охрида, Прилепъ или Серезъ, испроводенъ за въ Солунската тюрма, е придруженъ съ актъ **обвинителенъ** съставенъ отъ кадий и мюфтий и приподписанъ отъ гръцки ази и владиката — е, въ законна сила и агентина неможе да се застъпя за него понеже не знае по какъвъ начинъ е съставенъ акта въ Серезъ и Велесъ, а още повече като вижда че е подписанъ отъ християнски! владика нъ ако имаше въ тия градове агентинъ то акта нѣмаше да стане тъй, или пакъ ако се съставеше, то онь ще може да протестира като знае подробностите на дѣлото. — Ако ли пакъ се прокараше въ дѣйствие предложението т. е. да има български агенти въ Македония, то съ тѣхъ българитѣ ще иматъ дързостъ и откровеностъ въ всичко, както е казано по прѣди. Освѣнъ това, българските агенти ще иматъ тѣсни сношения съ агентите на Европа, които въ послѣдно време съ предприела, ако и съ дума, да покровителствува угнетените народности въ Истокъ и на които агентитетъ ѝ сж въ конкуренция: кой по-голяма популярностъ да придобие между българитѣ. Българските агенти ще имъ доставятъ най-вѣрните свѣдѣния за начинъта на дѣйствията на турцитѣ, както и за подлитѣ мюзевиръци на гръцките владици а тѣ съ своите си рапорти до правителствата ще разясняватъ по кои причини българитѣ се притесняватъ и тѣхните правдии се тъпчатъ, а пакъ правителствата имъ ще забелѣзватъ на Султана. И така страданията на българитѣ отъ денъ въ денъ ще почнатъ да намаляватъ.

Втория въпросъ е: Какъ да се спрѣтъ клеветитѣ пущани срѣщу Българитѣ прѣдъ турското правителство?

За да се спрѣтъ клеветитѣ пущани срѣщу Българитѣ, най-напрѣдъ трѣбва да намѣримъ изворътъ имъ; тѣхния изворъ е вече показанъ въ началото, а още по-добрѣ тоя изворъ се съзерцава въ многобройните изъ Македонич дописки распръснати по всичките български, а по негдѣ и въ инострани вѣстници — а особено въ вѣстниците: «Марица» и «Зорница». Всѣки които е ималъ случай и обстоятелства да прочете редовно дописките изъ Македония публиковани въ казанитѣ два вѣстника — а особено въ «Зорница» — вѣроятно е билъ поразенъ като глѣда че всичките тия преслѣдования на Българина проистичатъ отъ наружномъ лчаливите и вътрѣшнозлобните гръцки владици. Почти такъвъ противоположность сѫществува и между гръцките дидаскали, които живѣятъ съ еднакви вътрѣшни условия съ владиците а сж отдѣ-

лени единъ отъ другъ само по наружно направление и дѣйствия. Подъ мандата на пастири, гръцкитѣ владици иматъ наклонностъ да излагатъ словесното си — повѣрено имъ отъ Бога — стадо, на разни хищни звѣрове — за тѣхното унищожение, или пакъ, на разни операций — за тѣхното сливане въ единъ общъ елементъ — грѣчки: за да се достигнатъ тиа двѣ високи за грѣцкитѣ (ами за насъ?) идеи, изискува се прибѣгнуване къмъ разни срѣдства, вслѣдствие на които срѣдства и бѣлгаринтѣ е изложенъ на разновидни преслѣдования и тѣглия. Грѣцкото централно духовно управление, като вижда благоприятнитѣ обстоятелства, между които се намира, и като глѣда жетвата на своите апостоли — подписано отъ всички Елински свѣти — изъ денъ въ денъ увеличава числото имъ. Нѣ ние въ такъвъ случай що правимъ? Нищо. За да осѫществимъ законнитѣ ни правдини, да осустимъ грѣцкитѣ мечтания, да удовлетворимъ народнитѣ ни желания и, да можемъ да прѣдупредимъ турското правителство отъ гибелнитѣ влияния подъ които се намира, необходима нужда е щото И. Блаженство Екзарха, на основание на 10 членъ отъ фермана, на изобилнитѣ маазаре въ екзархийските архиви и на постановленията на Европейската въ Цариградъ комиссия, да испроводи и той, колкото че може по-скоро, нѣколко народни владици въ Македония. Всекой владика, комуто се нааде, тъй да кажа, щастисто да иде въ Македония, той ще срѣтне случай много разнообразни и идеи съвършенно противоположни по духовното му дѣло; нѣ той като обладава предпазливъ характеръ, като бѫде крѣтъ и кротостта му придружена съ далновидность, то вѣроятно е че подъ конецъ концовъ ще сполучи да възвѣрне отъ заблуждението грѣчещитѣ се и да съедини всичкитѣ национални стремления въ едно общо направление. Че человѣкъ съ остороженъ характеръ всегда излиза побѣдителъ, не иска доказателства. Народнитѣ архиастири облечени въ Султански берать, ще е въ сила да защити отъ насилиенно потурчаване бѣлгарката дѣвойка, което е найобикновенното явление днесъ въ Македония и най-любимото занятие на младите турчета; ще може да се застѫпява за училищата, учителитѣ, за черквите и священицитетѣ. Народътъ като ще глѣда тия застѫпничества ще почне да се подновява, да въскресява стария си народенъ духъ и се ще се досети че и за него има бѣднина и блаженство — въ противенъ случай, напусто сѫ домогванията ни!

Третия въпросъ е: Какъ може да се спомогне на македон-

цитѣ и въ умствено отношение за да се надѣятъ за щастливо бѫдже и да питаятъ надѣжди къмъ значението си?

Ония отъ читателитѣ, които сѫ прочели съ внимание писаното отъ начало видѣли се какъвъ произволъ, какво призрѣние на правдата и законността владѣять въ злочастна Македония. Такива тирания, каквито се описаха, и такова своеволие сѫществува само въ Македония, нѣ какъ да се спомогне? Нека се незловиди на българитѣ онова което ще кажа. Като общество, нашите българе въ Княжеството не ги бива до тамъ; тѣ не взематъ въ съображение че съединението не само прави силата, нѣ дава срѣства и възможность да се извършатъ и най-труднитѣ дѣла. Днесъ интереситѣ на народътъ ни се отпушкатъ така, щото всѣка грижа за общото ни добро се остава на страна и тѣ се излагатъ не по нуждитѣ и интереситѣ на народа ни а по щението и инициативата на ония, които се интересуватъ по сегашния ходъ на събитията и които до уши се радватъ на нашата българска небрѣжливост. Каприцийтѣ на Австрия и Гърция и честолюбията на Сърбия и Ромжния отиватъ много по-далечь отъ срѣдствата, които се изискватъ за достижението на цѣльта си а турското правительство имъ служи за орждие, като искатъ чрезъ него да онничожатъ българския елементъ. Жалостни сѣни! На кѣдѣто и да се обѣрнемъ, къмъ която страна и да тръгнемъ, съ когото да се съберемъ въ Македония, на всекадѣ ще видимъ оплаквания, ще чюемъ охъжания и ще срѣтнемъ неприятности. Българинътъ обкръженъ отъ хиляди неприятели, всрѣдъ една сбирщина отъ хора, които искатъ съсипването му — поглижда насамъ нататъкъ, простира ръжата си и съ пронзителенъ гласъ вика за помощъ, нѣ кой да му помогне? турчина иска да го потурчи, гръка да го погръчи, немеца да го понѣмчи, влаха да го повлаши, сърбина да го посърби, а кой да го защити, кой да му притече на помощъ, кой да го поддържа въ народниятъ му бить, и най-послѣ кой да го снадби съ училище, учители и народни священици, които да му вдъхватъ надежда, и които да го подкрепятъ духомъ? Не ли на шийтѣ на ослободенитѣ Българе лѣжи тъзи свята дължностъ? Да, ако тѣ се притечать на помощъ, на това нѣма никой нищо да имъ възрази! Днесъ е вѣкътъ за народности.

Всяка нация, която е достигнала до едно умствено и физическо могуществено положение, която прѣвосходжа въ нѣкой отношения окружавшите нации, почне да мисли и да съревнува за уве-

личението на своята националност, като се стреми да слие по слабитъ въ своя елементъ. За достижението на такива естественни побуждения гледаме Австрия да простира властъта си надъ славяните въ Босна и Ерцеговина, Сърбия да посръбява нишките и пиротските Българи, Румъния да присвоюва българите въ Добруджа и на същата цѣль да отваря училище въ Битоля, Италия да се простира въ Австрия и Албания, Англия да се меша въ всичките къщета на цѣлий свѣтъ и пр. и пр. Нъ когато всичките тия народи се стремятъ да присвояватъ чужди елементи, за която цѣль училища отварятъ, черкви възdigатъ, на бѣдни помогатъ и пр. то ний българетъ защо стоимъ съ кръстосани ръцъ и да чекаме ходът на събитията да ни принесатъ подъ носа всичко, когато Македония е населена съ чисти Българи и исклучително принадлежи на Българите! Защо съ хладнокървие дагледаме къмъ онова, което е наше и за което цѣль свѣтъ ще ни захваля ако почнемъ съ благороденъ начинъ да се стремимъ за придобиванието и!

Познато е вече на цѣль свѣтъ, че отъ всичките потрѣбности на единъ народъ за да достигне той своето си значение и своята задача, най-голѣмата и най-високата потрѣбност е учението. Много утѣшително даже и похвалимо щеше да биде за насъ ако всички ние узнаехме по съ време тъзи потрѣба и земехме да се стремимъ за достижението й — нъ въ такъвъ случай що правимъ ние? Нападаме се единъ другъ, вадиме си очите и наструваме страститъ си противъ близнитъ ни (наши), когато трѣбваше да ги отправяме противъ по отдалеченитѣ отъ насъ. Гърцитъ помеждуси силно се защищаватъ, и не само гръните нъ и всичките други народности като напр. турцитъ, куцовласите, немцитъ и сърбитъ а само ний българите сме много лоши отъ къмъ тъзи страна; ний непоказваме съперничество българите противъ гръка, сърбина и влаха за прѣвосходства имъ въ Македония, ний само помеждуси знаемъ да се гонимъ, да се нападаме, да се съкрушяваме и да не оставимъ ни единъ отъ помежду ни да успѣе въ нещо. Така напр.: слѣдъ съставянието на Славянското Благотворително Дружество въ София дохожда г. Д. изъ Пловдивъ и иска слав. Друж. да се нарече македонска дружина; освѣнъ това, да биде и като клонъ на пловдивската македонска Дружина! за несполуката въ мнената си, да подчини подъ властъта си Славянското въ София Дружество, г. Д. излиза публично да хули един-

кого си отъ почитаемите членове безъ да вземе въ сериозно внимание ония начала които му показа Дружеството, че и то ще слѣди оная идея която и Македон. Дружество въ Пловдивъ. Г-нъ Д. като видѣ че се отвориха двѣ дружества и то все за отечеството му, предприе едно пътуванье отъ Пловдивъ до София съ цѣлъ да унищожи едното като че само съ едно дружество ще подкрѣпи Македония; господство му не иска да се отворятъ, колкото се може, повечко такива дружества, щото всѣки единъ родолюбецъ да вземе участие въ такова едно важно дѣло т. е. той не иска щото и въ всѣки градъ да се състави по едно дружество за спомаганье на македонците, нъ ний българетъ такива сме! — Ний трѣба да завиждаме на гръците за събудениетъ имъ духъ и за живиятъ имъ характеръ съ който знаятъ, макаръ и малочисленни, да стоятъ въ всичко почти по високо отъ настъ. Ний трѣба да влизаме въ благородно съревнование и да глѣдаме да ги стигнемъ и да ги надминемъ съ законни и похвални срѣдства; да се не ограничаваме само съ негодования за сполуката имъ че тѣ по всичките градове отвориха реалки и гимназии, а въ по-главните села първоначални училища, нъ да обрѣнемъ внимание на добритѣ имъ качества на които дължатъ сполуката си и да глѣдаме да ги надминемъ въ усъвършенствованьето на тия качества. Жално е, казвамъ, че ний всичко растовараме върху гърбъта на Народното ни Правителство безъ да се съзремъ по- внимателно въ дѣятелността му; само въ Софийската правит. гимназия има около 30 стипендианти отъ Разложко, нъ стига ли това, — не; отъ настъ се иска повечко нѣщо. Отъ настъ се иска да съберемъ помощи, да условимъ едно по-голямо число учители за въ Македония; иска се да набавимъ разорените черкви въ Македония съ книги и одежди, иска се да снабдимъ тамошните училища съ книги и други училищни потрѣби. Всѣкой отъ настъ е опитъ до каква степень простолюдието се нуждае отъ водители. То като види между себѣ си лице що-годѣ по-опитно и по-дѣрзостно и като чуе отъ устата му думитѣ «не бойте се братия, имайте тѣрпѣние и постоянство и всичко ще се сполучи» простодушния въ сѫщата минута ще придобие куражъ и въ късно време ти ще забѣлежишъ че то измѣнило плахото си лице и станалъ смѣль и мѫжественъ. А кой е главния двигателъ на това? Училището. Отговаря ли българските училища въ Македония на предназначението си? За жалостъ — не!

За тѣхното улъчшение говорило се е много пъти въ печата,

иъ всѣкога е останувалъ гласъ въпиющи въ пустини. Былгаретъ въ Княжеството и Источна-Румелия, върху които лѣжи отвѣтствеността предъ потомството за Македония, да заровятъ личнитѣ страсти, да съставятъ въ всѣки градъ Дружества, и дѣ представляватъ театра за събиранье помощи за кутрата Македония. Всичкитѣ дружества които се съставятъ въ градовете, макаръ и неподчинени едно подъ друго, да иматъ сношения щото едното дружество ако е дало пособие напр. на Мелничкото училище другото да даде пакъ на Серското, трете на Неврокопското и т. нататъкъ. Освѣнъ съставянето на дружества, даваньето балове и театрални представления за събиранье помощи за македонскитѣ училища и черкви: всѣкой единъ чиновникъ да отстѫпя по 3% отъ своята си заплата, всѣкой вѣстникъ да отстѫпя по 5% и всѣкой книгоиздателъ отъ издаденитѣ си книги да отстѫпя по 5% — за училищата въ Македония. Правителството и то отъ своя страна да жертвува още всѣчки онни митарственни доходи които постѫпятъ въ хазната отъ македонскитѣ произведения — за отваряне двѣ реалки въ Македония, едната въ Серезъ и другата въ Битоля.

И така по тия три показани способа, а именно съ прашанье народни агенти, народни владици, съ отварянье народни училища и поодържанье черквите, македонския българинъ ще се избави отъ физическо угнетение, отъ духовна тирания и ще се подкрепи въ националността, което е и най-нуждното и най-законното, а слободнитѣ българе тогава ще могжатъ да считатъ Македония за тѣхна. Трѣбва по-скоро помощи; положението е много критическо!

Мнимата боязнь която обладаваше повечето отъ членовете на Берлинския Ареопагъ и въображаемото тѣхно славянско господарство, насырдиха ги да излѣзвнатъ вънъ отъ границите на человѣколюбието и да излѣятъ своята си ядовита жълчка върху бѣдните Македонци. Многопрочутитѣ Европейски дипломати, заслѣпени отъ завистъ къмъ славянската освободителка Россия, подъ булото на человѣчествината и слободата, и то въ XIX вѣкъ, събраха се въ Берлинъ на конгресъ отъ гдѣто напесоха смъртоносния ударъ на народътъ ни въобще а особено на Македонскитѣ Българе, като че тий не сѫ страдали и като че тамошния български домъ не е билъ и не е на расположението на турскитѣ прищевки. Милото ни отечество го раздѣлиха на власи, сърби, черногорци, Австрийци, гръци, на свободна България и на България съ органически уставъ а само ний македонцитѣ бидохме злочести да останемъ още подъ прямото егои-

стическо управление на Султана, на когото чиновниците ни смущатъ кръвта. За знанието на ослободените българи че Македонските българи съ страдали за едно съ тяхъ па и днес страданията съ миъ неописуеми, като се намиратъ подъ двѣ несносни ига — турско и гръцко — то азъ предприехъ въ кратцъ да изложя въ настоящата си малка брошурука тези теглила.

Къмъ когото и да се обърнемъ, на кадъто и да поглѣднемъ все ще видимъ плахо лице, насызни очи и ще чоемъ проклиния отъ турски злини; старо и младо, мажье и жени, всички проклинаятъ днитъ въ които съ се родили; често отправятъ меланхолически съ поглѣди къ съверъ, въ що да правятъ когато съ въ устата на зѫбистий крокодилъ. Турскиятъ черкези емигранти изъ България нахлуха въ Македония, както скакалцитъ въ Египетската земя въ времето на Мойсеа, въ която тече медъ и масло, и за да наситятъ ненаситните си гърла и да удовлетворятъ що годъ отъ загубитъ си — грабятъ всячко което видатъ въ ръцъта на горкия Българинъ. Макаръ и да е 75 верста растоянието отъ Мелничкия окръгъ до Дубничкия нѣ разликата въ живота на населението е твърдъ голъма. Освободения българинъ, нема кой да го преслѣдова, да слухти около живота му, безгрижно ходи на пазарь, въ гората на дърва, на оранье и проч.; българката ходи гордеично и натруфено по пъти, смѣе се съ дружки и глѣда гдѣ има увеселителни събрания за да се накичи съ китки или пера на главата и да обеси на гърбътъ си опашка съ разни стари монети. Ахъ слобода, земенъ рай! А какъвъ е живота на българина въ Македония? Неговия духъ е обвзетъ отъ страхъ и трепетъ; той се бои и на двора да излѣзе; на пазарь да иде страхъ го е, на дърва да иде на всяка крачка и зла срѣща, нещо шумне и той трепне, отъ страхъ и кътуцитъ по гората му се прѣструватъ на кървопийни агаряне; на жетва съ семейството си да иде — трепери, защото освѣнъ дъщеря му (ако има) или жена му що ще изнасиловатъ прѣдъ самите му очи нѣ на дали и него ще оставятъ живъ; на оранье да иде — опрощава се съ жена си и дѣцата си, понеже много пѫтеве се случва та нѣкои се и не-връщатъ отъ нивата, нѣ останатъ тамо на близо въ нѣкой долъ да я нази на вѣки. И живущата подъ турско иго българска дѣвойка не смѣе да се отдалѣчи отъ дома; тя постоянно е намусена и ухиленена; забрадена е до очи и носи най парцаливи дрехи за да си затуля естественната хубостъ съ която е надарена.

Богато дойде нѣкой тържественъ день, тя, вмѣсто бѣла забрадулка, се забражда съ черна; вмѣсто да обуе чепици или кондури — намотова на нозетѣ си свински неостригани цървule; вмѣсто да облече нова горна дреха съ коприна везена (нашаренъ) — тя навлича нѣкоя вѣтха и отъ баба й останала дреха. Съ една рѣч македонката вмѣсто да е пакичена, весела и съ дружки събрана (както сѫ момитѣ въ свободна българия) то напротивъ! гледашъ я да седи между старитѣ жени съ начумурено лице като че навчерата е закопала татко и майка. ~~†~~ Ето такава е разликата въ живота между българките въ свободна българия и Македония.

Въ числото на угнетителите въ Македония сѫ и заптиите, които неостаятъ на дирѣ въ своитѣ си звѣрства отъ кирджалиите и башбозуцитѣ. ~~†~~ Въ ослободена българия единъ полицейски взима 60 фр. въ месецъ и пакъ не е благодаренъ въ положението си, а на турското заптие ако и да му даватъ 22 фр. въ месецъ турциятѣ пакъ се карать и надпреваратъ кой да е заптие. Доволно е на едно заптие да му се дозволи да излѣзе единъ путь въ мѣсека по селата и той ще си събере още двѣмесечни плати. Турското заптие е пъленъ господарь въ българската кѫща — той тамъ е и кадия и каймакамъ; ~~†~~ ако нѣкой му се оплаче за нѣщо, хваща ужъ виноватия, вързва му на опаки рѫцѣтѣ, стега го ягката, обесва го на нѣкое дърво или греда, люшкаго на самъ нататъкъ, бие го и си прави увеселение съ оня, който отъ плаче и викъ занемява; отъ обесванietо на долу съ главата, отъ нещастния българинъ почнува да тече кървъ и вонещи матери; най послѣ роднинитѣ на мнимия виновникъ се принудятъ да втрачатъ нѣкоя и другожъ жълтица въ рѫцѣтѣ на джелятина, за да ослободятъ мъченика — нѣ заптието ако види че сѫ малко — повторява операциитѣ си, като залива съ вода полумъртвия българинъ за да се съживи, и намокрова въжията за осилно, да се стегнатъ! ~~†~~ Турското заптие кога ходи по селата, глѣда да кодинса на ония отъ българските кѫщи, въ които има мома; тамъ той заповѣдва на момата да меси чиста погача, да расточи тѣнка баница, да му вари кафе, да му играе и пѣе любовни пѣсни, да го служава съ преварена ракия като допре първо пълната чаша до отвореннитѣ си гръди и, най послѣ, опоеното заптие като се забрави гдѣ е, вдига сурувица и распънда всички домашни като задържа само момата. Горкия татко какво си невѣобразява и пресмѣтва въ онай комическа минута като глѣда заптийскитѣ без-

образия, нъ що да прави: на горе високо, на долу дълбоко! да иде да го сяди — юзбашията го покровителствува, пакъ да го убие — ще доведе беля на всичкото село, а той и роднините му ще се накажатъ съ смърть.

Всъко зло си има и началото. Всички кражби, убийства, изнасилования на жени, турския шайтънъ, замаяването на давите и пр. докараха ония печални съѣни въ 1876—77 годана, онова въ 1878 год. както и онова (може би) което ще послѣдува; а за всичките тия произволия виновни сѫ кадиитѣ и сѣдницитѣ. Кадията е залага на юзбашията, за което и заптистата върлуватъ по селата; кадията е рушвачия и давията печели оня който има повечко пари; кадията е фанатикъ и дава рѣшения да се потурчи представената предъ него мома, въпрѣки терзаманията и писъците както нейни тѣй и на родителите й; кадията е славолюбивъ и дава почетъ и перевѣсть въ всичко на гръцитѣ, като се надѣе че тѣ ще испроводятъ нѣкоя мазбата въ Цариградъ че онъ е добъръ и справедливъ въ всичко. Почти всѣкога, давиитѣ подигнати отъ българе ставатъ триждѣ по скъпи и отъ самото дѣло за което е подигнатъ процесъ; като на пр.: Едному се откраднали три кози по 30 гр. праватъ 90, до гдѣ да иде до конака, да намѣри арзухалджията, да му расправи за да напише арзухала, до гдѣ се спогоди съ перде чаушу да му дозволи да влѣзе при каймакамина, послѣдния до гдѣ даде резолюция за кадията, кадията за юзбашията, послѣдния до гдѣ вземе поръчителство отъ даваджията и испрати сувария за крадцитѣ, до гдѣ дойдатъ крадцитѣ и се свърши процесъ — даваджията стои пѣли двѣ недѣли въ градътъ, като се принуждава да си продаде вола за да вземе 90-то гроша. Много пѣтеве даваджията иска да остави давията, нъ кадията го неостава; — дала баба аспра та се хванала на хорото, па послѣ двѣ давала да ся пустне, нъ небивало — дума пословицата. Esto такава е характеристиката на турските чиновници.

Щетно българетѣ ожидаха своето си освобождение отъ Берлинския конгресъ. Бashiбозуцитѣ се отложиха за сега, нъ вмѣсто тѣхъ изъ село въ село се расхождатъ толпи толпи въоружени черкези и арнаути подъ име салма и моаве ие, подъ видъ ужъ да предпазватъ населението отъ грабежъ. Отъ бashiбозуцитѣ они се отличаватъ само по това, че не налитатъ на съвсѣмъ бѣдни кѫщи а само богатитѣ грабятъ, както е станало завчера съ единъ заможенъ българинъ отъ едно Малешевско село, когото обвинявали

въ ятак ложкъ. Слѣдъ като го били до смърть, заливали го съ вода да се съживи и пакъ го били; — дозволили на околните турски села да му разграбятъ имуществото като натоварили само жито 150 товара. Всѣко едно село е длъжно да храни салмата по 10 дена и освѣнъ това, като си тръгнатъ взимать и пари отъ селото както едно време **делибашийтѣ** съ взимали — **диш-хакъ**.

Гръците подбудени отъ симпатията на французите и отъ упадъка на турската империя, почнаха сега най-усърдно да се готвятъ къмъ голѣмия превратъ, който има да стане на Балканския полуостровъ. Тѣхните гатерии, силогоси и кина намиратъ много привърженници въ Македония, посредствомъ могуществото на гръцкия клиръ и на погърчените въ градовете елини, вслѣдствие на което въ всичките по-главни градове: Битоля, Велесъ, Скопье, Серезъ и Солунъ съ пълни хансанитѣ съ мѫже и жени, а по селата ставатъ безбройни убийства. Преди 20 дена отъ Броди (Невр. окр.) закарали 12 жени за въ Солунъ а една отъ тѣхъ била родила презъ нощта а на другия дейл и неа натоварили на единъ конь и я завели, съ непроцталото си още дѣте, за въ Сересъ. Ужасни дни проживѣватъ Българетъ! Тия дни нѣма никога да се изгладятъ изъ памятьта имъ. Християннето на всѣкадѣ съ обезоръжени; тѣхъ могатъ да ги колятъ сега и 12 годишни турчета. Отъ какъ гръцкиятъ андарти: Катарахисъ, Никосъ, Константисъ и др., почнаха да обезпокояватъ турското правителство отъ тогава насамъ именно почнаха да се затварятъ и карать на заточение непраздни и родилки жени, като се взиматъ все българки понеже цигляватъ гръцки се покровителствува отъ агиостъ деспота. Ето нѣкой отломки отъ едно писмо испратено отъ Серезъ до единъ македонецъ въ София, отъ 27 октомвр. Господ. С Приехъ писмото Ви и Ви благодаря. До сега всички сме здрави и живи отъ Бога и нѣ отъ неприятели лошо. Отъ какъ се появиха тадѣва гръцки андарти всичките села расплатиха; однекни на св. Богородица (на 8 Септемвр.) като тръгна Османъ чаушъ съ четворица соварий за въ Броди — срециали се съ андартите на Връшовето (мѣстност) и като се ударили единъ други, ударили Николчо попъ Филотовъ, на 22 годишна възрастъ, като си вързувалъ коня тамо на близо въ своята си мисирка, нѣ туй за туй. На 16 того Ангелъ Старчищенино, Хаджи Ивановото момче и Д. Йортовъ Маринъ като тръгнали за Серезъ, въ Долно-Бродско въ гората хватили ги kleftitѣ караха ги въ гората додѣто имъ взеха 50 лири. Сега Вторникъ

се научихъ че правителството е запечатило къщите на всички ония българе които по настоящемъ се намиратъ кодъ Васъ въ Булгария, като имъ казали че до 8 дена ако се не върнатъ, всичките тѣхни фамилии както и фамилиите на роднините имъ ще се пустнатъ на заточение. Незнамъ пакъ що втексовать фамилиите на Българите когато клефтиятъ сѫ гръци! Владиката казалъ на Хаджи Димкова синъ отъ Броди така: Прати едно писмо на татко ти въ София и му кажи, че който отъ избѣгналите българе дойде и ми се поклони, то онъ ще бѫде слободенъ и хикумато нѣма да го закача !

Друго едно писмо ни явява че Серския владика като ходилъ въ мънастирътъ св. Иоанъ проромо, въ шестодневното си тамъ пребиване всяка нощ слизали кодъ него гръцки клефти и се разговаряли надълго върху важни за цѣльта имъ работи. Има много такива писма пристигнали изъ Македония, нѣ като цѣльта ми не е да описвамъ всичките писма то ги изоставямъ.

За Българетъ въ Македония се изработиха преобразования отъ Европ. комисия и искатъ тия преобразования да се приложатъ въ дѣйствие отъ турското правителство, нѣ какво гледаме! Турското правителство наказва българетъ за нищо и никакво; гони нѣкой си лица и ги прислѣдва като иска отъ тѣхъ да не мислятъ, да не разсѫждаватъ, да не говорятъ, да не исказватъ мнѣния, да нѣмать свои убѣждения, даже и да не се събиратъ съ хората! Читателю, и ако питашъ защо? Защото се плашатъ отъ сѣнката си, защото не имъ е чиста съвѣстъ, защото не имъ е по угодата да знаятъ европейцитъ какво върши той, защото не имъ изнася да се осажддатъ кривитъ имъ дѣла, защото имъ е уйгунъ кефа да се располагатъ съ честъта, живота и имота на бѣдната рая, защото не имъ се ще да бѫдатъ отговорни за дѣлата си, защото искатъ зорланъ да натрапятъ свои и владишъ хора и съ тѣхъ заедно да десподствуватъ на сила върху московъ гяуру; за това тѣ сѫ напустнали всичките си почти правителствени обязанности, оставили сѫ на страна всички други държавни грижи и дѣла, и за нищо друго не глѣдатъ, за нищо друго не мислятъ, освѣнъ какъ да заглушатъ всяка съвѣсть, какъ да занѣмать всѣки уста, какъ да прекъснатъ всѣкой гласъ, какъ да натрупатъ джебовето си съ пари и да избѣсятъ хората и какъ да натрупатъ на всѣкадъ свои привърженци фанатици кадий, мюхтий, каймаками юзбаший и гръцки мекерета които искатъ да оздравяватъ распадналата

се Султанска сила и власть, гибелнитѣ имъ чиновниците му за държавата произволи и своекористни цѣли; затова именно тѣ хващатъ по-чувствителнитѣ отъ населението и ги пращатъ въ азиатскитѣ пустини. Ето читателю! Разгледай, обмисли и ако можешъ воздържъ се да се не съжалишъ надъ македонеца. Какво искатъ да правятъ турцитѣ, придружени отъ гръцитѣ, съ народа ни? Тѣ искатъ македонците да бѫдатъ слѣпи и глухи и нѣми и тъпци за да си правятъ както щажтъ! Дѣ има такива тѣхни чудеса, въ коя държава и въ кое друго деспотическо управление? Въ най-опасните времена за българетѣ не е било тѣй, което се върши днесъ въ Македония. Македонския българинъ билъ той търговецъ, занаятчия, овчарь, орачъ или щото и да е, да не смѣе да мисли, да не смѣе да говори, да не смѣе да се събере съ нѣкого, да не смѣе да погледне нѣкого, да не смѣе да прочете нѣщо, да не смѣе да продума нѣщо, да не смѣе да иде на пазарь да си купи една ока соль, да не смѣе да иде на извата си да оре, да не смѣе овчитѣ да си пасе. Ужасни дни, страшно премеждие, зайнци животъ!

София 25 Ноемврий 1880 год.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

№ 180

Скенирано за:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voiyvode Dimitar Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres